

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԴԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՆԵՐՈՐԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 30րդ տարեշրջանի (1914-1915 թվական) բաժնուր-
դագինն է 20 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 10
ֆրանկ, ԿԱՆԻՍԻԿԱՒԱՍԿԱՆ ԲԱՆԵՐՈՐԴԱԳԻՆՆԵՒ 2 ֆրանկ. Թիւր-
քիայի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանկ. Նամակ կամ գրամ գրկել
այս հասցեով.
M. PORTOUKALIAN

Directeur du journal Armenia
MARSILLE (France)

ԼՆԱԳԻ
ԹԻՒՒ 39

1915 ԱՊՐԻԼ 28 Դ.
(Հ.Տ. 1915 Ապրիլ 15)

ՀԱՅՐԱՊԱՐԻՍՏՈՒՄ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, Համառոտագիր և կամ մա-
սամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր
չէ վերագրուելու չհրատարակուած ձեռագիրները:
Դանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:
Դանուցման 1 միլիակ գիրք 1 ամիսով կարժէ. 1 զիտագիրը 2 ամիսով:
Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la
Rédaction: Place Alexandre-Labadie, 17

ԿՈՎԿԱՍՍԻ
ՀԱՅ ԿՈՄԱՆՏԵՐՆԵՐՈՒՆ
ՆՊԱՍՏՈՂ ԿՈՄԻՏԵ
COMITÉ DE SECOURS AUX VOLONTAIRES
ARMÉNIENS DU CAUCASE

Թիւրքաշայտաւորների մէջ կըռ-
ւող հայ կամաւոր զինուորներուն օգ-
նելու նպատակով՝ Մարտիկի մէջ
կազմուած է «Կովկասի հայ կամա-
ւորներուն նպաստող կոմիտէ» մը
հետեւեալ անձերէն.

- Առնեապետ՝
- Մկրտիչ Փարթապալեան.
- Առնեապետ՝
- Գարեգին Յովնանեան.
- Գանձապան՝
- Գարեգին Շահումեան.
- Խորհրդակցութիւն՝
- Յովհաննէս Սահաթեան,
- Յովհաննէս Պալմեան,
- Յովհաննէս Կիւլէսէեան,
- Արշակ Թորոսեան.

Թղթակցութիւններ պէտք է
գրկել Արմենիայի խմբագրութեան,
ինչպէս նաեւ բոլոր նուէրներ Արմէ-
նիայի միջոցով կամ ուղղակի՝ Գան-
ձապանի հասցէին (K. Chahlamian,
Rue Longue des Capucins, N° 13,
Marseille).

Կովկասի նպատակը պիտի ըլլայ
Մարտիկի և Արտասահմանի բոլոր
հայ զաւորներուն մէջ նպաստներ
հաւաքել և գրկել Թիւրքիայի նայն Նը-
պատակով կազմուած Ազգային Ռե-
բոյին:

Երբ Կովկասի մէջ խմբուած հայ
կամաւորներ կերթան իրենց անձ
բոլորանուէր գոհել Թիւրքաշայտա-
ւորների ազատութեան Ս. Գործին,
արտասահման գտնուող հայեր պի-
տի կրնան այնչափ անսիրտ ու ան-
տարբեր մնալ որ զԼԹ իրենց գան-
ձէն մաս մը ընտիրեն այդ գործին
իրենք ալ մասնակցած լինելու համար:
Ով որ հայ է, ով որ մարդ է և կը
զգայ, Թո՛ղ փութայ իր նպաստը
հասցունելու:

ԲՈՎԱՆ ԳԱՎՈՒԹԻՒՆ

Հայկական խնդիր. — Հայեր ի Թիւր-
քիա — Ջեղակա՛ն. — Կովկասի Հայ
կամաւորներին համար. — Հայ բժշկա-
ւա՛նք. — Թիւրքական յուրք. — Տար-
տակի վրայ յարձակումը. — Ք. Վեֆ-
գիլու եղբայրացի միջ. — Նամակառու՛ք
— Դանուցումներ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Հանուն, 15 ապրիլ 1915

(Դժ. մասնաւոր բարեկց.)

Ինչպէս որ Արմենիայի Թիւ 19,
1914 թ. 9 Թուականաւ հրատա-
րակուեցաւ, Լոնտոնարեան Տիւր Կ.
Յակոբեան Հայաստանի բարենորո-
գումներու ծրագրին արդէն ջուրը
ինկած լինելուն և պատերազմի հե-
տեան քննարկ և Հայոց ցանկութիւն-
ներուն նկատմամբ Յիշատակագիր
մը մատուցած լինելով՝ Անգլիայի
արտաքին գործոց նախարար Սըր
Էտուարտ Կրէյք Կոքս Sir E. A.
Crawley ստորագրութեամբ հետեւեալ
պատասխանը ստացած էր.

Ֆորէյն Օֆիս, 2 Նոյ. 1914

Տիւր,

Հրամայուած է ինձ իմացունել
ձեզ Սըր Էտուարտ Կրէյքի կողմէն թէ
պատերազմին վերջացած պահուն
ըստ բերման իրաց լինելիք կար-
գադրութեան նկատմամբ հայ ժո-
ղովրդեան տածած յոյսերին վերա-
բերեալ ձեր նախագի մասի 28ինա-
մակը ընդունուած է:

Պարտք կը համարիմ տեղեկացը-
նել ձեզ թէ հայ վիլայէթներին մէջ
կատարուելիք բարենորոգումները
գրաւած են և միշտ պիտի գրաւեն
Նորին Վեհափառութեան կառավա-
րութեան համակրական նկատմամբ:

Արդ՝ ինչպէս որ ամենուն ծանօթ
է, հոկտ. 29ին Թուրք կառավարու-
թիւնը առանց բանաւոր պատճառի
յանկարծ Ռուսիոյ Սև ծովի եզերքը
գտնուող Օսէսայի և Թեոդոսիայի
նման նաւահանգիստները ուժակո-
ծեց, լաւ գիտնալով որ իւր այս ա-
րարքով Երրեակ Համաձայնութեան
դէմ թշնամութիւն կը յայտարարէր
և բացէ ի բաց կողմնակից կըլլար
Երրեակ զաշնակցութեան որոնք Եւ-

րոպիոյ մէջ ահարկու պատերազմի
բռնուած էին օգոստոս 4էն ի վեր:
Եւ ճիշդ այս ամենափափուկ ժամուն
էր որ բրիտանական կառավարու-
թիւնը ի պատասխան Տիւր Կ. Յա-
կոբեանի մատուցած Յիշատակագրին,
որ մանրամաս տեղեկութիւններ ամ-
փոփելով հայ ժողովրդեան փափաք-
ները ու յոյսերը կը ներկայացը-
նէր, հաճած էր այս միջոցաւ
և ապահովեցուցիչ պաշտօնական յայ-
տարարութիւնը հաղորդելու:

Ուստի հարկ անհրաժեշտ էր որ
բրիտանական կառավարութեան այս
պատարարութեան համար Հայ առ-
ապետ ժողովրդեան և ամեն ուղ-
ղամիտ և ճշմարիտ Հայու անկեղծ
շնորհակալութիւնը յայտնուի և մի-
անգամայն ինքզոյն ունի իւր
մանկով Տիւր Յակոբեանի մայիս 17,
1913 թուականաւ Նոյն նախարա-
րութեան մատուցած գրութեանը
մէջ պարզուած էական կէտը ու ըս-
կըզբունքը անգամ մը ևս շեշտուի:
Սկզբունք մը՝ որու վրայ փորձառու
եղով բոլոր Հայեր անխտրապէս միա-
ցած են, այն է ամբողջ Հայաստանը
պարունակող վեց վիլայէթներուն
համար Հայաստանի պաշտպան կանգ-
նող պետութեանց (ինչպէս Անգլիա,
Գաղղիա և Ռուսիա) համարաւոր մի
ընդհանուր կառավարիչ նշանակել
որ ունենայ իւր վարչութեան գա-
նազան ճիւղերուն համար իր լիա-
զօր վերատեսուչ Եւրոպացի մաս-
նագէտներ. ի մի բան՝ Հայաստան
ո՛ւնենայ իրեն սեփական վարչու-
թիւն մը որով կարելի լինի կանգ-
նել հոն արգարութիւնը, ազատու-
թիւնը և անդորրութիւնը յոգուտ
իւր ընակչաց ընդհանրութեան և
ի պատիւ պաշտպանող պետութեանց:
Եւ ասոր համար յարմար առթի մը
կապաւէր զոր ընծայեց Ռուսիոյ ար-
տաքին գործոց նախարար M. Sazo-
nov փետրուար 9ին Պետական Տու-
մայի մէջ արտասանած ճառին առ-
թիւ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐի մասին
ըրած համառոտ յայտնութիւններով
և մի քանի շարաթ յետոյ ալ «Հա-
յաստանի բարենորոգումները» ան-
ւամբ ի լոյս ընծայած «Նախնադպոյն
Գիրք»-ի պարունակութիւններով:

որոնք պաշտօնական գրութիւննե-
րու հաւաքածու մ'են և յայց կու-
տան որ Ռուսիան իբր ներկա-
յացուցիչ միւս մեծ պետութիւննե-
րու՝ Հայաստանի համար մի ընդհա-
նուր կառավարիչ կարգել տալու իւր
նախաձեռնութեան մէջ չէ յաջողած
և Բարձրագոյն Դուռն ալ պետու-
թիւններէն մէկուն օգնութեամբ իւր
տեսակէտով ընդունած համեստ
ծրագիրն իսկ ձգձգելով չէ իրա-
պարծած: Ուստի Տիւր Կ. Յակո-
բեան մարտ 31 թուականաւ մի Նոր
Յիշատակագիր շարադրելով և անոր
մէջ ամբողջ հայութեան հարկ եղած
երախտագիտական արտայայտու-
թիւնները ընկել յետոյ՝ մատնանիչ
բրու մի առ մի այն բոլոր պարագա-
ները որոնք տիրողական բնաւորու-
թիւն մը ունեցած են Մեծն Ռեթ-
տանիոյ, Գաղղիոյ և Ռուսիոյ Բարձ-
րագոյն Դուռն հետ ունեցած յարա-
բերութեանց մէջ, սակայն և այն-
պէս այս վերջինը անոնց բոլոր փափ-
կանկամումները սուքի տակ առնե-
լով և տպաւինելով Գերմանիոյ պե-
տութեան գրամական և զինուորա-
կան օգնութեան և խոստմունքնե-
րուն՝ յարձակած է իրենց վրայ
Եւ այս յարձակումը եղած է առանց
հաւանութեան իւր բրիտանեայ հը-
պատակաց և հաւանօրէն ալ անկախ
զատողութեան և մտքի տէր Թուր-
քերու Արդ՝ քանի որ Երրեակ Հա-
մաձայնութեան դէմ Թիւրքիոյ այս
վարմունքին ելքը մտնէ կամ հե-
ռուէն գիտողներուն յայտնի է և
քանի որ Թիւրքիան ամէն տեսա-
կէտով պիտի պարտաւորուի այսօր
վաղը Երրեակ Համաձայնութեան
հետ հասկացողութեան գալով խա-
ղաղութիւն կնքելու, Հայութիւնը
կը փափաքի որ Հայաստանի անհրա-
ժեշտ պէտքերն ալ ուշադրութենէ
չվրիպին Այդ պէտքերն են՝ ունե-
նալ վարչութիւն մը Եւրոպացի
ընդհանուր կառավարիչ մը իրաւա-
ստութեան ներքեւ որով կարելի ըլլայ
Հայոց իրենց ազգային նայնութեան,
ազգային կեանքի և ազգային յա-
ռաձղիմութեան տէրն ըլլալ և այլն:

Ի պատասխան այս Յիշատակագրին՝
ապրիլ 1ին այսինքն անոր ստաց-

ամած օրը, Արտաքին գործոց նախարարութեան երկրորդ քարտուղարը Տիար Յակոբեանին իւր բարեկեցիկ հարգող և առաջին քարտուղարին այսինքն Արտաքին գործոց նախարար Սըր Էտուարտ Կրէյի հրահանով Յիշատակագրի ընդունուիլը և անոր ուշադրութեան առնուիլը ծանուցանող նամակ մը զրկած է: Իսկ նախարարութիւնը ասով ալ չը բաւականաւոր երկու օր յետոյ հետեւեալը գրած է:

Յօդէյն Օֆին Գ
3 ապրիլ 1915

Տիար,
Հրամայում է ինձ պետութեան քարտուղար Սըր Էտուարտ Կրէյի կողմէ գիտելու (7 խմբ.) ձեր նախորդ ամսոյ 31 թուականու գրութիւնը որ կը վերաբերի վարչութեան այն ձեռն զոր աշխարհիս ամէն կողմը գտնուող Հայեր կը փափաքին տեսնել Հայաստանի մէջ հաստատուած, ներկայ պատերազմին վերջացած ատենը:

Եւ,
Տիար,
ձեր ամենաշնագանդ խնարհ ծառայն
E. A. Crowe

Առ
Տիար Կ. Յակոբեան
G. Hagopian Esq
25, Chesilton Road, Fulham.

Իսկ երէկ ալ Mr. Aneurin Williams Բարրաձեղի հասարակաց Սինեա-կին մէջ արտաքին գործոց նախարարութեան ներկայացուցչին հարցոց թէ ուրիշ օր կառավարութիւնը պիտի ջանայ երբ պատերազմը լինայ, առիական ճանկատանի մէջ ապրող հայ ժողովրդեան համար աստիճան մը ինքնավարութիւն (autonomy) ապահովելու՝ նման այն ինքնավարութեան որ Ռուսիոյ կառավարութիւնը խոստացած է Բուրնիային Այս հարցին ի պատասխան՝ Mr. Neil Primrose (որ Լօրտ Ռոզպէրիի երկրորդ օրդին է) պատասխանեց որ Նորին վեհափառութեան կառավարութիւնը պիտի նկատի առնէ Ռուսական Թուրքիոյ մէջ բնակող հայ ժողովրդեան շահերը, բայց կարելի չէ այս պահուն որոշել թէ ապագայ կարգադրութիւնները ինչ պիտի լինին:

Ժողովուրդները կանենան այն կառավարութիւնը որուն արժանի են, և հայ ժողովուրդն ալ ո՛ր աստիճան ազատասէր, օրինաւոր և հայրենա-սէր լինի, այն աստիճան ազատ և ինքնավար կը լինի Այս կէտը լաւ հասկնալու են բոլոր անոնք որ ըստ գաղափարութեանց երոզական պետութեանց պաշտպանութիւնը և օգնութիւնը կը հայցեն: Անշուշտ մեր առջեւ ահագին դժուարութիւններ կան: Բայց այսօր ո՛ր պետութիւնը կամ ժողովուրդը իւր ազատութիւնն ու կեանքը պահպանելու համար իր առջեւ եղած արգելքներ կամ դժուար-

ութիւններ չունի և անոնց դէմ չմտաւոր: Այսօր ամէն Հայ օրինակ առնելով Եւրոպացի առաքինի և կորովի հայրենասէրները, ջանալու է իւր հոգով և մարմնով իւր ստացուածքով և իւր արիւնքով փրկել իւր սիրելի հայրենիքը ու ազգը: Եղած աշխատութիւնները ու ջանքերը սրբաբոյ որ մեծապէս գովելի ըլլան, դեռ չեն բաւեր, աւելի մեծ ճիգեր թափելու է:

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻԻՐԵԻԱ

Պոստի շարքէն քաղաքին Կ պո-սէն գրուած նամակ մը կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները:

Կարենէն, վանէն և Մուշէն սոսկալի խմբ ժողովուրդներ լուրեր կը հասնին: Այդ կողմեր թիւրք չէ թանկեր կազմուած են, իբր հայրենիքի պաշտպանութեան համար, որոնք սակայն կը մտնեն հայ դի-գերը և զրամ, զէնք կը պահանջեն ու հակառակ պարագային, անպատ-մելի գաղանթութիւններով, որոնց միայն թիւրք պատմութեան մէջ կարելի է հանդիպել, կը տանջեն անպաշտպան և խեղճ հայ ժողովուրդը:

Առանձնապէս Նոյն խմբ ժողովուրդներին առարկայ եղած են Օձնի, Դանիկ, Պատի, Են, Բարտունի, Զի-թույ և Լինձք գիւղերը որ մարդկային գաղանթութիւնը այլևս անցած է ամէն չափ և սոսիման: . . . հայ կիները՝ մերկացուցած և ժամերով ցարտ ջրի մէջ պահած են որպէս զի խոտաւանին զենքերի տեղերը և զրամ տան: Կարենի բազմաթիւ հայ գիւղերին մէջ սորանում են ազգե-ցիկ համարուած Հայերը, որոնց շարքին մէջ է Օձնի գիւղի Տէր Արիստակէս քահանան:

Թիւրք բանակին մէջ ծառայող 60 ի չափ հայ զինուորներ դաւադրութեամբ մը սպաննուած են թիւրք չէթաներէն: Մուշի կողմերը կատարեալ անօթութիւն կը տիրէ: Սովամահ վիճակի մէջ գտնուող խեղճ Հայերը՝ ծեր, պառաւ կին թէ աւ-ջիկ, ստիպուած են իրենց շալակով ոտակամութեք և այլ բանակային պիտոյքներ կրել թիւրք բանակին համար և ասոնց վրայ պէտք է բար-դել չէթաների անստնձ թալանու-ները, սպաննութիւնները:

Վանի մէջ չէթաները չեն կրնար գործել որովհետեւ կը վախճան թէ այնտեղ Հայերը կրնան Նոյն կերպով պատասխանել իրենց, ասոր համար թիւրք իշխանութիւնը պաշտօնա-պէս կը կատարէ սպաննութիւնն-րը ժանտարմեների և ոստիկանների ձեռքով: Այսպէս 19 հայ երիտա-սարդներ գնդակահար սպաննուած են զինուորական փախտականի պա-տրուակով: Այս առթով տեղի կու-նենայ հետեւեալ դէպքը: Վան քաղա-

քին մէջ ոստիկանները գնդակահար կողաննեն հայ երիտասարդ մը Նոյն պատրուակով, սպաննուածի ազգա-կանները և բարեկամները վրայ հա-նելով կրակի կը բռնեն ոստիկանները որոնք տարտափահար կապաւորանին տունների մէջ, Երկու կողմէ ամբո-խը իրարու վրայ կը յարձակին: Այդ միջոցին վանի հայ երեսփո-խան Տ. Վառձեան կառավարչին կը վազէ ըսելով որ տալքն առնէ թիւրք խուժանի գրգռութեան ո-րովհետեւ կրնայ ստիպուի հետեւեալ-ներ ունենալ: Մեծ ջանքերով հա-զիւ կարգիւրի գրգռութիւնը որ կրնար արիւնահեղ հետեւեալներ ու-նենալ:

Պոստի առաջնորդ Օտապաշեան վարդապետը որ յանձն առած էր Երզնկայի առժամայ առաջնորդու-թիւնը, շարաշար կերպով սպան-նուած է անձանթներէ: Սերաս, տիտի առաջնորդ Նշանակուած Գնէլ եպիսկոպոսին հետ մինչև Սերաս, տիտ կը հասնին անվտանգ: Սերաս տիտէն Օտապաշեան կը մեկնի իր թեմը և ճանապարհին խմբում կեր-պով կապանուի կառապանին հետ միասին: Եւ դեռ ինչէ՛ր . . .

Տ Ե Ղ Ա Կ Ա Ն

Ներկայ ամսի 10ին քաղաքիս հայ մասնութին մէջ դուռնուած ժո-ղովն ընտրուած Մասնախումբը, որ ինչպէս յայտնի է, Հայկական դատի պաշտպանութեան նպատակով Պօզոս Նուպար փաշայի նախագա-հութեան տակ կազմուած Բանձնա-խմբին գրկեալու համար հանգա-նակութեան պիտի ձեռնարկէ, ապ-րիլ 19ին գումարած իր ատալին Նու-տի մէջ կազմած է իր զիւանը հե-տեւեալ կերպով:

Տխարներ՝
Բովհանէն Սահաթեան Առնիկապետ
Արտաշէս Ելիզաբէկեան Գաճճապետ
Գրիգոր Հայրումեան Խորճապետ
Սարգիս Կիւմիշեան
Արման Թիւրապեան

Հանգանակի Մասնախումբը քիչ օրէն կը ձեռնարկէ հանգանակու-թեան օր յուսով ենք թէ արդիւ-նաւոր և զոհասցուցիչ պիտի լինի:

— Մէնամըրի Մարիգիւմի Յու-նաստանէն եկած գրէթէ ամէն շո-գանաւներով Յոյն կամաւորներ կու-ղան Մարտիկ, Քրանտական բանա-կին մէջ ծառայելու համար: Առանք մեծ մասով կը զրկուին Մարտի:

ԿՈՒԿԱՍԻ ՀԱՅ ԿԱՊԱՆՈՐՆԵՐԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ինչպէս կը տեսնուի Արմենիաի այն թուի 4րդ երեսը, առաջիկայ մայիս ամսի 16ի կիրակի օր Մա-սիկիայի ընդարձակ սրահին մէջ հանդէս, ներկայացուած մը պիտի տրուի ի նպատակ կովկասի Հայ կա-մաւորներին Հանգիսականներն ի-

րենց ներկայութեամբ՝ ոչ մի-այն դէթ փոքրիկ նպատակ մը ան-նազոհ Հայ կամաւորներին հասու-ցած և միանգամայն Մարտիկի մէջ հայերէն լեզուով թատերական ներ-կայացումներ տրուիլը քաջալերած պիտի լինին, այլ և իրենք ալ շատ հաճելի և յիշատակութեան արժանի ժամանց մը պիտի վայելին շնչին գումարի մը փոխարէն:

Մեր ստացած տեղեկութեան հա-մեմատ, պաշտօնական անձեր ալ ներկայ պիտի գտնուին այս հայ-կական հանդէսին և տարակույս չու-նինք թէ ամէն դասակարգի Հայեր իրենց ընտանիքներով մէկտեղ հոն ներկայ գտնուելով պիտի ցոյց տան փայլուն կերպով թէ Հայերն ալ դի-տեն Յրանաացիներին պէս անխը-տիր ամէնքը համերայիս և միասիրտ ներկայանալ երբ իրենց ազգային հայրենիքի ձայնն է որ զիրենք կը կանչէ:

ՀԱՅ ԲԺՇԿԱՐԱՆՆԵՐ

Երանօթ բանասէր և պատմագէտ Տիար Կ. Յ. Բաւմանեան որ ան-դամ է փարիզի Ասիական Ընկերու-թեան (Société Asiatique de Paris), Նոյն ընկերութեան ապրիլ 16ի Նըս-տին մէջ հիտաքրքրաշարժ բանա-խօսութիւն մ'ըրած է մեր նախ-նեաց երկուսիւմ բժշկական գրքե-րի և մասնաւորապէս Պոնիօթի Սե-րաստացիի բժշկարանի մասին, որ կորուսած կը կարծուէր և բարեպա-տեհ առթով մը Տ. Կ. Յ. Բաւմա-նեանի ձեռքն անցած է ուղիւ անոր մէկ (գուցէ և միակ) օրինակը դըր-ւած ի Սամսոն 1630 թուականին:

Տ. Բաւմանեանի կարգացած այգ բանախօսութիւնը շատ լաւ տպաւո-րութիւն մ'ունեցած է ժողովական-ներին վրայ որովհետեւ նիւթը բոլոր-րովին նորութիւն մ'էր Եւրոպացի-ներին համար որոնց Նոյն իսկ դար-գացածներէն չափեր դեռ անձանթ կը մնան մեր հայ Խախիքներին մէջ տեղի ունեցած գիտական շար-ժամներին վրայ: Ընկերութեան Ա. տեղապետը (Mr. Sénart, Membre de l'Institut) մասնաւոր կերպով շնորհա-ւորած և շնորհակալութիւն յայտ-նած է Տ. Կ. Բաւմանեանին որի կարգացած բանախօսութեան ամ-փոփոմը կը հրատարակուի «Աֆիա-կան ընկերութեան» պաշտօնական եռամսաթիւնին, Journal Asiatiqueի մէջ, Ենթահակալ ենք որ Տ. Կ. Յ. Բաւմանեան անոր մէկ համառոտ-թիւնը ֆրանսերէնէ հայերէնի թարգ-մանելու և մեզ հաղորդելու հաճած լինելով, կրնանք հրատարակել ի տարրե Արմենիայի ընթերցողներին համար:

Այս օրեր հրատարակուած է նաև Revue de l'Orient Chrétienի մէջ (Հա-թիթ, պրակ 3) Տ. Բաւմանեանի մէկ յօդուածը, Chronologie de l'histoire d'Arménie:

Չնայած որ Հին բժշկականութեան վե-
րաբերումը գրեթե անհայտ էր, սակայն
այդ գրքերէն հազիւ թէ մէկ հատը լոյս
տեսնելու բաղադրին արժանացած է. ասի-
կա՝ Միւրթար Հերացիի Ձեռնագիր միւ-
րաբերումը, որ 1832ին տպուած
է Վենետիկի Միւրթարեաններուն կողմէ,
Փարիզի Ազգային Մատենադարանի (Bi-
bliothèque Nationale) 246 թիւը կրող
ձեռագիրն վրայէն Այս գիրքը 1908ին
Գալու-Լընստ Ջաշդըի կողմէ գերմանե-
րէնի ալ թարգմանուեցաւ և տպուեցաւ
Լայպցիգի մէջ: Ձեռագիրն սկզբնական
որինակը գրուած է 1184ին, Կիւիկիայի
մէջ, ինչպէս կը յայտարարուէ նոյն ինքն
Հեղինակը: Այսպէս գործը կը խօսի երեք
տեսակի վերաբերում վրայ, և քաջանշան է
քառասունըցի գլուխներու, որոնց կը
յախորդէ զեղազիրներու կամ՝ Հեղինակին
քառով՝ նուախաներու հաւաքածոյ մը:

Վենետիկի Ս. Ղազար անունով ծանօթ
հայ վանքին հարուստ Մատենադարանին
մէջ մագաղաթեայ բժշկարան մը կայ, որ
1294ին գրուած կամ գաղափարուած է
Մրտիչի Վարդի կողմէ մեր Հէթում
Պատմիչի՝ Կոստիկոսի կոմսին գործածու-
թեան համար: Արիկայ մեծ մասով օրի-
նակուած է Միւրթար Հերացիի յիշեալ
գործէն և մանաւանդ ուրիշ աւելի Հին
բժշկարանէ մը որ թարգմանուած է
արաբերէնէ հայերէն օր ժամանակա յաղ-
թող թագաւորին Հայոց Գագկայո: Գա-
գիկ Ա. իշխած է 980 թուականէն մինչև
1020, իսկ Գագիկ Բ.՝ այսինքն Գագիկ
մերթին՝ 1042էն մինչև 1045, ուրիշ այս
ձեռագիրն սկզբնական գրութեան թուա-
կանը կը հասնի մինչև տասներմէկերորդ
դար: Այսպիսով անհաւաստ թէ Հայերը
տասներմէկերորդ դարուն մէջ ունեցած են
բժշկականութեան վերաբերում գրքեր,
այստեղ կարեւոր կը համարիմ յիշատակել
ուրիշ ձեռագիր մը, որուն ծանօթացած
եմ Վիլհելմայի Միւրթարեաններէն 2.
Ղեւոնդ Կ. Յովնանեանի Հեղինակութեան
Սալուստիոսի Կոմսի վերնագիրը
գործէն, տպուած Վիլհելմ 1897ին, երես
134: Այս ձեռագիրը՝ որմէ պակասաւոր
օրինակ մը միայն հասած է մինչև մեզ,
գրուած է Նիւմանուս սուրբ թագաւորին
Յովնանեանի: Արդ՝ այստեղ յիշուած
Յովնանեան ուրիշ մէկը չէ այլ Հայ-Բա-
ղատունեայ Յովնանեան-Սահման թագա-
ւորը, որ Գագիկ Ա. ի որդին և յաջորդն
եղած է, և իշխած է 1020 թուականէն
մինչև 1042 թուականը:

Ժամանակագրական կարգու երթալու
համար՝ հաշկաւոր Ամիրտուլաթին ու
իւր արժանաւոր գործերը յիշատակելէ
առաջ մասնաւոր պիտի ընեմ Վիլհելմայի
Միւրթարեանց հայ մատենադարանին 810
թիւը կրող ձեռագիրը, որ 1483ին օրի-
նակելի տուած է Յովնանեան Գրքի, որդի
Եփրայիմ Սահմանարին: Արիկայ ալ Բը-
ժշկարան մըն է, Արապատիկով միա-
տին, որուն գաղափարողն եղած է տէր
Յարութեան քահանայ:

Անցնելէ հիմա Ամիրտուլաթի, որ հայ
բժիշկներու ամենէն համբաւաւորն եղած
է Հին ժամանակ:

Ամիրտուլաթ, ընկի Ամասիացի (Փոքր
Հայք), մեզ աւանդած է երկու կամ՝ աւելի
էնչաւ՝ երեք տարբեր բժշկական գոր-
ծեր: Ասոնցմէ առաջինը՝ Օրուստ բժշկա-
րանը՝ գրած է Ֆիլիպի մէջ, 1466ին և
տպուած՝ 1469ին: Արիկայ ընդհանուր
բժշկարան մըն է, որուն սկզբը կայ Ան-
գամազնութիւն մը: Այս գործին վերջը
գրած է իր երկրորդ աշխատութիւնը, որ
կը կոչուի Արապապ ուրիշ, այսինքն զե-
ղազուցութիւն (Pharmacopée). մի և նոյն
թուականին գրուած: Ամիրտուլաթի եր-
րորդ գործը՝ իր ամենէն մեծ երկասի-
րութիւնն է, որ Ազգիտաց անպիտ գար-

մանալի տիտղոսը կը կրէ, և գրած է Կոս-
տանդնուպոլիս մէջ, 1474ին, իսկ տպու-
ած՝ 1478ին: Այս գործը հոչականուն
արար Հեղինակ իսկ-Լի-Պէթարի բուսա-
բանական և զեղաբանական բառարանին
համանման աշխատութիւն մըն է, որմէ
Փարիզի Ազգային Մատենադարանին մէջ
ունիք երկու պակասաւոր օրինակ, թիւ
244 և 249: Եւ ունիմ Ամիրտուլաթի բո-
լոր գործերէն ալ մէկ մէկ օրինակ:

Իմ սեպհական հաւաքածոյիս մէջ կան
նաև ուրիշ հայ բժիշկի մը մէկ թշկարանը
որ մինչև հիմա կորսուած կը համարուէր:
Այս բժիշկը՝ Պոնտիք Սեբաստացին է,
որ իր Բժշկարանը գրած է Սամսոնի մէջ,
1630 թուին, և քաջանշան է յիշուած գրութի-
ւեան, իւրաքանչիւր Հիւանդութեան հա-
մանայն:

Ասոր Սեբաստացիի երկասիրութեան
գալով, ասիկայ ալ Ամիրտուլաթի բժշկա-
րանին նման աշխատութիւն մըն է:
Ասոր ժիւ և ժիւ գարեբու մէջ ապրած
հայ բժիշկ մըն է: Քանի մը նշաններ կը
հետեցնեմ թէ Ասոր կը բնակէր Սամսոնի
մէջ և հոն գրած է իր գործը զոր կանուանէ
Գիրք բժշկական արիւնտի: Ասորի անու-
նին կը հանդիպինք 1625 թուականին օրի-
նակուած ձեռագիր Անգամազնութեան մը
մէջ, որուն բուն Հեղինակն է Ապուստիգ
անունով Ասորի մը, որ Ասորէն շատ ա-
ւելի Հին է: Փարիզի Ազգային Մատե-
նադարանը 245 թուահամարին տակ հա-
յերէն ձեռագիր մը ունի, որ Ասորէն շատ
կտորներ տուած է: Իմ հաւաքածոյիս մէջ
ունիմ Ասորի բժշկարանին ամենէն Հին
ձեռագիրը, որ գրուած է Սուրբի մէջ,
Հեղինակուած, 1657 թուականին, և տպու-
ած՝ 1658ին, զգալի Մարգարիտի կողմէ,
որ ինչորոշ պարուն Աւետիկն Շատըլինց, ի
վայելուած անին իւրոյ: Իմ այս ձեռա-
գիրն Ախտաբանութիւն գտաւ կը բովան-
դակէ նաև Անգամազնութիւն, Գեղաբա-
նութիւն, Նիւթ բժշկական և քանի մը
բառացանկեր ուր գրուած են բժշկական
ու զեղաբանական հայերէն, յունարէն,
արաբերէն և պարսկերէն անուններ: Դեմ
դէմի:

Քառ մըն ալ Ամասիացի Գալուստ բը-
ժշկի մասին: Գալուստ իր արուեստն ի
գործ զնել սկսած է 1656ին, և մեզ աւան-
դած է բժշկարան մը, որ կը պարունակէ
Անգամազնութիւն, Ախտաբանութիւն և
Գեղաբանութիւն, իւրորդ հարկը ձեռն-
գրութիւնը բովանդակ: Այս գործին միակ
ձեռագիրը կը պահուի Վիլհելմայի Միւրթ-
արեանց Մատենադարանին մէջ, 549
թուահամարով:

Այստեղ իմ նպատակս հայ բժիշկի անու-
թեան պատմութիւնն ընել չէ, այլ պարզա-
պէս ձեռք բոլորին ուշադրութիւնը հրահրել
Հայոց ունեցած Հին բժշկարաններուն վրայ,
և ցոյց տալ թէ աշխատող մարդու համար
նոր դաշտ մը կայ մշակելու: Ուրիշ ալ
կանգ կ'առնեմ Փարիզի Ազգային մատե-
նադարանին թիւ 245 ձեռագիրն վրայ:
Այս ձեռագիրը գրուած է 1682ին, Սիլու-
անի Մարունեանի կողմէ, Մայիստ
գալի կողմէ, ի վայելուած Վարդի Բա-
կարին: Ձեռագիրն ամենէն կարեւոր մասն
այն է որ 147 երեսէն մինչև 177 երեսը
բազմաթիւ մը կայ, ուր գրուած և քա-
ջատուած են 2000է աւելի զեղաբանական
բառեր և 100ի շուրջ ախտաբանական ա-
նուններ:

Այս բոլոր երկասիրութեանց Հեղինակ-
ները, առանց քաջատուութեան, օգտուած
են արաբական գործերէ, որոնց ժիւ գա-
րէն ի վեր Եւրոպայի բժիշկներուն իսկ
իրեն աղբիւր ծառայած են:

Այս ձեռագիրներուն վրայ կատարուած
մանրագնին աշխատութիւն մը երևան պի-
տի հանէ մեծ մթերք մը զիտական բա-
ռերու, որոնց յիշուած չեն հայ բառագիր-
ներէ: Այս գիտական բառերը՝ երկար

ժամանակէ ի վեր իմ մասնաւոր մէկ աշ-
խատութեանս նիւթը դարձած է, որ յու-
սամ թէ քիչ առնէն կատարուի և կարող
կըլլամ հրապարակ հանել:

Կ. Յ. ԲԱՍՄԱՋԱՆ

Քիմիո-Քիմիո, ԼՈՒՐԵՐ

Տէտեղազնէն հաղորդած են տպ-
րիւ 16ին. Կայսերական դերդաս-
տանը խորհրդակցութիւն մ'ունե-
ցած է Կ.պոլսի մէջ տուղան Մէհմետ
Բէշտարի նախագահութեամբ: Ժողո-
ւեաներէն կը գտնուէր նաև շէյխ-
իւ-իսլամը, խորհրդակցութեան ա-
ռարկայ եղաւ զլիսաւորապէս դաշնա-
կիցներէն Կ.պոլսի առնուելուն այա-
տահականութիւնը և մայրաքաղաքին
Փոքր-Ասիայի ներքերը տեղափոխ-
ուելու պէտքը: Շատ դառն տպաւո-
րութիւն մ'ըրաւ որ Գերմանիան իր
անկարողութիւն խոստովանած է
Թիւրքիային օգնութեան հասնելու
այն ըրպէն որ Թիւրքիայի մայրա-
քաղաքը Թշնամիլն ձեռքն իյնալու
վտանգին մէջ կը գտնուի:

Գահաժառանգ Խուսուֆ իզդէտ-
տին իշխանը շատ խիստ քառերով
պարսաւեց ինկէր փոշաի և Երի-
տասարդ-Թիւրքերի արկածախնդ-
րական քաղաքականութիւնը ու-
րոնք երկիրը գէշի կործանում ա-
ռաջորդեցին: Յաւ յայտնեց որ
պատերազմէն առաջ չեն գտնուած
քաղաքական այնպիսի ազդեցիկ
անձնաւորութիւններ որոնք ինկէր
փոշաի և իր բարեկամներէ կողմէ
երկրին համար ազիտաբեր որոշում-
ներ տրուելուն կարենային հակառա-
կել:

Սուլթան Դ. շատ ընկճուած, ըսաւ
թէ իր գահակալութիւն կը պարտի
Երիտասարդ-Թիւրքերին և անոնց
յիզափոխութեան. բայց աւելի լաւ
պիտի համարէր իմպատուած չի-
նել քան թէ տեսնել այս թշուառ-
ութիւնները որ անոնց անփորձ և
յանդաղէ քաղաքականութիւնը բե-
րաւ երկրի զլիսին: Յայտարարեց
թէ հաստատ որոշում տուած է գա-
հէն հրամարելու եթէ Կ.պոլսը առ-
նուելու վտանգին մէջ իյնալով՝ մայ-
րաքաղաքին տեղափոխուիլը հարկ
համարուի: Յետոյ խօսքը ուղղելով
գահաժառանգ Խուսուֆ իզդէտտին
իշխանին, ըսաւ թէ շատ յոգնած կը
զգայ զինք և թէ երջանիկ պիտի
լինի եթէ իշխանը անմիջապէս յա-
ջորդէ իրեն: Կայսերական դերդաս-
տանի միւս անդամները, ինչպէս նաև
շէյխիւլիսլամը, կարծիք յայտնեցին
թէ ներկայ ըրպէն զեռ նպաստաւոր
չէ այդպիսի փոփոխութեան մը ու-
րովհետեւ գահաժառանգ իշխանը ին-
վէր փաշայի քաղաքականութեան
հակառակորդ մը լինելով իր գահա-
կալութիւնը կրնայ ներքին ծանր
խառնակութիւններէ գուռ բանալ:

— Յրանաւան յաժանաւ մը որ
Սիրիայի ծովեզերքը կը չընդայի,
ապրիլ 15ի առաւօտ քանդեր է եր-
կաթուղային կամուրջ մը որ Սի-
րիայի ներքին ցանցը կը միացունէր
Սէն-ժան-տ'Աքքը (Աքիտ քաղա-
քին հետ):

ՏՈՐՏԱՆԷԼԻ ՎՄԱՅ
ՅԱՐԱՆԱՎԱՆ

Արեւելէն կը հեռագրեն տպրիւ
26ին. Դաշնակից մարտանուէրն
ուժգին կերպով կը ուժեղանայ
Տարտանէլի ամրոցները. Թիւրքա-
կան երկու օդանաւեր որոնք Գե-
նէտտի վրայ կը տաւառէին, ստի-
պուեցան գետինն ինկել որովհետեւ
անգլիֆրանսական նաւատորմի ուժ-
բարձակութեամբը քոնդուեցան կի-
սովին:

Յրանաւան և անգլիացի շատ մը
օդաւաններ ապրիլ 23ի կէսօրէն յե-
տոյ ուժեղութիւն յարձակեցան Մայրո-
սի ուղղամիտքի աահետին վրայ:
Մայրոս Տարտանէլի մէջ և բոլոր
կան ծովեզերին վրայ թիւրքական
գիւղ մ'է ուր նշանուոր ամրոցներ
կը գտնուին:

— Լոնտոնէն կը հեռագրեն տպ-
րիւ 26ին. Անգլիֆրանսական ար-
շաւանքի զօրքանակը, որ որը ճան
Համիդի հրամանատարութեան
տակ մեկնեցաւ Եգիպտոսէն, սկսած
է դաշնակից նաւատորմերին հետ
գործակցիլ Տարտանէլի վրայ յար-
ձակման համար: Դրովակալութեան և
պատերազմական նախարարութեան
մէկ զեկոյցը կիմայնէ թէ դաշնա-
կից նաւատորմը երկէ վերակաւ
Տարտանէլի վրայ ընդհանուր յար-
ձակումը:

Չորաբանակը, նաւատորմին պաշա-
պանութեամբը, արեւմտէն առաջ
սկսաւ ցամաք ինկել Կալիքոյի (Կէլի-
պոլս) թերակղզիի շատ մը կէտե-
րին վրայ և շնայելով թէ թշնամին, որ
փշտպատ երկաթէ թելերով պաշա-
պանուած մարտկոցներէ ետեւ պա-
տըսպարուած էր, սաստիկ ընդդի-
մութիւն մ'ըրաւ, այսու ամենայնիւ
կատարեալ յաջողութեամբ տեղի ու-
նեցաւ զօրքերի ցամաք ինկելը: Գի-
շերը հասնելէն առաջ բազմաթիւ
զօրքեր արդէն տեղաւորուած էին
ծովեզերքին վրայ: Չօրքերին ցա-
մաք ինկելը և հեռագրեալ յաւաքա-
նալը կը շարունակուի:

Տ. ՎԼԵՆԻՋԷԼԻՍ ԵՒ ՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Յունաստանի նախորդ վարչապետ
Տ. Վլենիդէլոս որ Դաշնակից տէրու-
թիւններին գործակցելու և Թիւր-
քիայի վրայ քաղելու իր ծրագրին
կոտորակաւ թագաւորի համա-
կարծիք չլինելուն համար հրաժա-
րական տուած էր, Եգիպտոս դնա-
ցած է ուր պիտի անցունէ, կըսուի,
Յունաստանի երեսփոխանական ընտ-
րութիւններէ ժամանակամիջոցը
Եգիպտոսի Յոյները, ինչպէս և տե-

զական իշխանութիւններն ու անգլիական և ֆրանսական ներկայացուցիչները շատ խանգարում ու շեղումներ կը պատճառէին մ'ըրին Տ. Վենիզելուին:

Կըսուի նաև թէ Տ. Վենիզելուս եղիպոտոսէն Սիւրս պիտի գայ ուր պիտի մնայ ժամանակ մը Լիւսէրն քաղաքին մէջ:

ՆԱՄԱԿԱՅՈՒՓ

Սքմալանդ. Գ. Յ. Մ. — Ձեզ ղըրկւած 1 « Մի պուրկար Հայրենասէր» և 1 « Նմոյշներ Մ. Փ. Բ. գրած ստանաւորներէն» դրօշակները փոխարինութիւն են Ամենիսի աշն 4 թիւերի որոնք «Արմէնիա» խմբագիր-անօրէնին իր յորելանի առթով անցած տարի Կ. պոլսի գտնուած միջոցին պակաս հրատարակուած են, ինչպէս այդ յայտարարուած էր «Արմէնիա» թիւ 29րդ տարեշրջանի 45րդ թիւին մէջ:

Գ. Յ. — Ձեր գրածի նկատմամբ մեր կարծիք յայտնած ենք ձեզ արդէն, յատկապէս քարտ մը և նամակ մը ղըրկած լինելով: Եթէ մեզ ծանօթ եղող ձեր հասցեով գրածնիս չհասնիր ձեզ, նորէն գրել և կրկնելը աւելորդ կը համարինք: Ձեր մեծաւորների միջոցով պէտք է յայտնէք այդ փափաքը և կատարէք ձեր դիմումը: Իսկ եթէ այդ առթով յոյսեր կը տածէք ուրիշների վրայ, դուք ուղղակի դիմեցէք անոնց:

Ստացա՞ք արդեօք «Տաղնակ» գիրքը որ ղըրկած էինք ձեզ:

Տրեգնո. ՍԱՊԱՐԷՂ. — Մարտի 1-ին Հայ կամաւորներ չկան որ անոնց թերթ ղըրկուի: Մարտի 1-ին և Փարիզէն Հայ կամաւորներ ընդունուած և ուրիշ տեղեր փոխադրուելով մարզուելէ յետոյ ապագանկատը ղըրկուած են ցիրեցան բաժնուելով զանազան վաշտերի մէջ այնպէս որ Հայ կամաւորների զօրաբանակ կամ առանձին համախմբում չկայ: Միայն թէ անոնցմէ մեզ ծանօթ և կարեւոր մէկ մասին ղըրկած կը լինիք ձեր թերթը եթէ ղըրկէք ուղղակի այս հասցեով. Mr. Yeprem Yepremian, 2e Régiment Etranger de marche du 1er Rég. Etranger, B. 4, 4e Section, Mle 19084, Secteur postal No. 109: PARIS

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Ա. Զ. Դ.

Մեր ընթերցողների դիւրութեան համար կը տեղեկացուենք որ Մարտի 1-ին մէջ Արմենիան հասնով կարելի է ստանալ. Արմենիա գրասենեկէն դատ, նաև Տիար Գ. Շահ-Ղամեանի վաճառատան մէջ (15, rue Longue-des-Capucins):

ՏԻՐԵՆ. — ՆՄՐԱՊԵՐ

Տ. ՓԱՐՔԱՆԳԱՆԵԱՆ
ՍԱՐՍԷՂ

Հայերէն Տպարան Մ. Փարքապետանի
Le Gérant: François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi

ԱՆՆԱԲԵՐՈՒՄ ՀԱՆԴԵՍ ՆԵՐԿԱՅՈՒՄ

Ի ՆՊԱՅՈՒՄ

ԿՈՎԿԱՍԻ 203 ԿԱՄԱԿՈՐՆԵՐՈՒՄ

AU PROFIT DES VOLONTAIRES ARMÉNIENS DU CAUCASE

Սարգսի Մարտի 1-ին Հայ Թաւառատիրաց խումբի կողմէն
Հովանաւորութեամբ Մարտի 1-ին և Կովկասի Հայ կամաւորներուն Նպաստող կոմիտէի
Տեղի պիտի ունենայ 1908 թ. Կիւրակի կէտօրէ վերջ, Սալոն Մասիլիա, Արսէնալ փողոց, թիւ 1
(Salon Massilia, rue de l'Arsenal, N. 1)

Բացում Սալոնի
ժամը 2 ին

Բացում նախագահէ
Դաշնակ
Արտասանութիւն մը (Դամաս-Քաթիպաէն)
Բանախօսութիւն

Ա. ՄԱՍ

Գ. Յ. Սահաթեան
Օր. C. Laugier
X
Գ. Մ. Փարթուգալեան

Սկիզբ հանդեսի
ժամը 3 ին

Բ. ՄԱՍ

Ա. Շիտանեանի

ԱՆԴՐԱՆԻԿ

Թատերաստը Յեղափոխական կեանքի
Երեք արարով

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ

Անգրանիկ
Վահան
Դրօշ
Սօնա
Ռէն Մէլո
Առաջնորդ
Հայ մը
Հիւանդապահ

Գ. Ա. Աթանասեան
Գ. Գ. Զամարեան
Գ. Գ. Քիլիբեան
Օր. Հ. Փարթուգալեան
Գ. Ե. Թորոսեան
Գ. Ե. Դաղթացեան
Գ. Ենովք
Գ. Գ. Դեոնդեան

Ա. Քիւրտ
Բ. Քիւրտ
Պահակ
Ա. պահակ
Բ. պահակ
Տանիկ աղա
Պառաւ
Ծեր

Գ. Մ. Պետրեան
Գ. Վահրամ
Գ. Մ. Տալարեան
Գ. Մելքոն
Գ. Պետրոս
Գ. Երուանդ
X
Գ. Գասպար

Հայդուկային խումբ և այլն.

ԳԱԻԱԹ ՄԸ ԹԵՅՑ

Խիտ ծիծաղաշարժ կատակերգութիւն

ԱՆՁԻՆՔ

Արման (Գանթ)
Դարողին (Գանթեան)
Ֆրէտէրիք (սպասաւոր)
Էդիէն (լրագրողական)

Գ. Էդուարդեան
Օր. Է. Իսիդորեան
Գ. Լեոն Զպուքեան
Գ. Երուանդ Թորոսեան

Ծրագրութիւն. — Տոմակները կը ծախուին ձեռքէ Գ. Յ. Պալթեանի վաճառատունը (Rue de la Guirlande, N. 22) և ներկայացման օրը Սալոնի կիլէն:
Տեղերու գիններն են. — Ա. կարգ 3 ֆր., Բ. կարգ 2 ֆր., Գ. կարգ 1 ֆր.: Հանդէս ներկա յացումը կարելի եղածին չափ փալլուն անցնելու համար ոչ մի ջանք չէ խնայուած:

Տիգրան Զեօկիւրեան. ՎԱՆՔԸ (վարդապետի մը օրագիրը): Տպարան. Օ. Արգուման Գին 10 դրոշ (2 1/2 ֆր.): Ստանալու համար դիմել Մարտի 1-ին Արմենիա խմբագրութեան

(Տ. Զեօկիւրեան այս գրքով ոչ միայն երկատարող կուսակցութիւնի մը իր ձեռագիր պատկերը կը ներկայացունէ, այլ և հոն զեղարուեստի վերաբերեալ և այլ հետաքրքրաշարժ նիւթեր կը շոշափուին շե-

ղինակը լաւ գննած և ուսումնասիրած է բնութեան գեղեցկութիւնները. բնական տեսարանների կենդանի գոյներով նկարագրութիւնները տեղ տեղ վերին աստիճանի հիանալի են որ գրագէտին հետաքրքրող մտքի ու երևակայութեան բարձրութիւնը ցոյց կուտան: Գրելու ոճն ալ լաւ է, ընտիր հայերէնով և կարճ ու ամփոփ նախադասութիւններով

Խորհուրդ կուտանք մեր ընթերցողներին

կարդալ այս գիրքը որ գրագիտական նշանակ ունեցողներին գրական վայելք մը բերելու տալէ զատ՝ ամէն ընթերցողներին ալ որոնալու նիւթեր կուտայ ինչ ինչ խնդիրների վրայ:

SETH. J. M. MESOVP History of the Armenians in India (from the earliest times of the present day). 5 fr. (5. 50)